

ко-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 1. – С. 10–12.

2. Галенко Т.П. Цінності як основа формування у старших підлітків ставлення до власного здоров'я / Т.П. Галенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 8. – С. 22–25.

3. Горбушина С.Н. Мирозренческие детерминанты формирования культуры здоровья будущего учителя: дисс. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.01 / С.Н. Горбушина. – Уфа, 2005. – 395 с.

4. Жданова Е.В. Формирование ценностного отношения к здоровью у студентов педагогического вуза при изучении дисциплин медико-биологического цикла: дисс. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / Е.В. Жданова. – Екатеринбург, 2005. – 245 с.

5. Мельничук І.М. Формування ціннісних орієнтацій студентів в умовах інтерактивної взаємодії /

І.М. Мельничук, Л.З. Рибуха, С.Ю. Мельничук // Мандрівець. Спільний проект Національного університету «Києво-Могилянська академія і видавництва «Мандрівець». – 2008. – № 4 (74). – Спецвипуск. – С. 55–59.

6. Новая философская энциклопедия: в 4-х т. / науч.-ред. совет: В.С. Степин, А.А. Гусейнов, Г.Ю. Семигин, А.П. Огурцов. – М.: Мысль, 2010 – Т. 4: Т–Я. – 2010. – 737 с.

7. Хрипко С.А. Акме-аксіологічні акценти освітньо-філософського простору / С.А. Хрипко // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Сер. № 5 «Педагогічні науки: реалії та перспективи». – 2008. – Вип. 11. – С. 330–336.

8. Шукатка О.В. Аксіологічний підхід до формування культури здоров'язбереження майбутніх економістів / О.В. Шукатка // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – 2012. – № 24. – С. 206–210.

УДК 371.134

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РОБОТИ З БАТЬКАМИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ НЕПОВНИХ СІМЕЙ

Шульга А.В., аспірант
кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті розкривається сутність поняття професійної підготовки вчителя початкової школи до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей на основі інтегрованого аналізу професійної підготовки вчителя, підготовки до роботи з батьками школярів. Розглядається поняття готовності майбутнього вчителя початкової школи до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей як результат професійної підготовки вчителя початкової школи до роботи.

Ключові слова: підготовка, готовність, професійна підготовка, підготовка до роботи з батьками, підготовка вчителя, неповна сім'я.

В статье раскрывается сущность понятия профессиональной подготовки учителя начальной школы к работе с родителями младших школьников из неполных семей на основе интегрированного анализа профессиональной подготовки учителя, подготовки к работе с родителями школьников. Рассматривается понятие готовности будущего учителя начальной школы к работе с родителями младших школьников из неполных семей как результат профессиональной подготовки учителя начальной школы к работе.

Ключевые слова: подготовка, готовность, профессиональная подготовка, подготовка к работе с родителями, подготовка учителя, неполная семья.

Shulga A.V. TRAINING FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHER TO WORK WITH PARENTS OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN WITH INCOMPLETE FAMILIES

The article breaks essence of concept training primary school teachers to work with parents of primary school children from single-parent families on the basis of an integrated analysis of teacher training, preparation for work with parents of students. Willingness to consider the concept of a future elementary school teacher to work with parents of younger students from single-parent families as a result of training primary school teachers to work training.

Key words: preparation, readiness, training, preparation for work with parents, teacher training, incomplete family.

Постановка проблеми. Останніми роками суспільство все більше висуває вимог до професійної підготовки вчителя. Тому досить важливим залишається питання

якісної професійної підготовки, як наслідок ми отримуємо потенційного педагога, підготовленого до ефективного здійснення педагогічної діяльності. У цьому контексті важ-

ливою є й підготовка майбутніх учителів до роботи з батьками дітей із неповних сімей.

Ступінь розробленості проблеми. Різні аспекти проблеми підготовки вчителя до педагогічної діяльності знаходимо в психолого-педагогічній теорії.

Дослідженням професійної підготовки займалися Т.М. Байбара, Н.М. Бібік, О.А. Біда, М.С. Вашуленко, С.А. Литвиненко, І.І. Осадченко, О.Я. Савченко, Л.О. Хомич та ін.; процес формування готовності до професійної діяльності вивчали О.А. Абдуліна, А.М. Бистрюкова, О.М. Борейко, Л.В. Долинська, Ю.Г. Долинська, О.Ю. Коржова, В.А. Крутецький, Н.В. Кузьміна, Л.М. Мітіна, С.М. Некрасова, О.І. Мешко, Ф.Д. Ніколенко, В.О. Сластьонін та ін. Окремі аспекти проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи з батьками учнів розглядають у своїх дослідженнях О.В. Баранова, М.І. Болдирев, Л.С. Бондар, Н.А. Бугаєць, Т.В. Волікова, І.В. Гребенніков, Т.Ю. Гущина, Р.М. Капралова, С.М. Корищенко, С.М. Корнієнко, Т.В. Кравченко, С.Є. Мостова, О.Я. Савченко, І.М. Трубавіна, О.М. Урбанська, Н.А. Усманова, Т.І. Шанскова й інші.

Постановка завдання. Мета статті полягає в розкритті сутності поняття професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей.

Виклад основного матеріалу. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей до

діяльності вважаємо за доцільне розкрити через призму понять «професійна підготовка» та «готовність до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей».

Проблема професійної підготовки вчителя є актуальною не тільки на сучасному етапі, вона розглядалась ученими протягом багатьох років. Так, Л.О. Хомич виділяє такі етапи в історії становлення й розвитку професійної підготовки вчителя: 1) донауковий (період стародавнього світу, коли нагромаджується емпіричний досвід виховання та навчання, а в трактатах філософів античного світу – витоки сучасної теоретичної педагогічної думки); 2) просвітницький (період Середньовіччя, коли зароджується класична педагогіка й формуються теоретичні концепції виховання та навчання); 3) науково-методичний (період нового часу: зароджується система спеціальної підготовки вчителя початкової школи, приділяється увага вдосконаленню науково-методичної підготовки вчителя, оволодінню ним психолого-педагогічними знаннями); 4) професійної підготовки (період новітньої історії, в кінці якого почали виявлятися обриси нової цивілізації; створюються системні концепції діяльності людини, а на їхній основі – теорії професійно-педагогічної підготовки вчителя) [5, с. 30].

Аналізуючи проблему професійної підготовки в психолого-педагогічній літературі, ми помітили, що поряд із поняттям «професійна підготовка» вживаються такі поняття, як «готовність» і «підготовленість». Розглянемо їх.

Таблиця

Порівняльний аналіз визначень поняття «професійна підготовка»

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА	Система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної спрямованості знань, навичок, умінь і професійної готовності до такої діяльності. Здійснюється в рамках навчання в педагогічних вишах, університетах і на факультетах підвищення кваліфікації. Важливим компонентом професійної підготовки є педагогічна практика	Новий словник методичних термінів і понять (Е.Г. Азімов, А.М. Щукін)
	Сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду й норм поведінки, що забезпечують можливість успішної роботи з певної професії; процес повідомлення учням відповідних знань та умінь	Енциклопедія професійної освіти [9, с. 1169]
	Система професійного навчання, що має на меті прискорене набуття навичок, необхідних для виконання певної роботи, групи робіт. Професійна підготовка не супроводжується підвищенням освітнього рівня учня. Професійна підготовка може бути отримана в освітніх установах навчально-професійної освіти й інших освітніх установах, а також в освітній підрозділах організацій, що мають відповідні ліцензії, і в порядку індивідуальної підготовки фахівців, які пройшли атестацію й мають відповідні ліцензії	Педагогічний енциклопедичний словник (Б.М. Бім-Бад)
	Процес оволодіння знаннями, уміннями та навичками, що дають змогу виконувати роботу в певній галузі діяльності й, зокрема, в професійній діяльності вчителя, специфіка якої полягає в психолого-педагогічному впливі на учнів з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, запитів, інтересів, захоплень, духовного світу й разом із тим у цілеспрямованому управлінні процесом учіння та розвитку особистості	Велика сучасна енциклопедія з педагогіки (Є.С. Рапацевич) [5, с. 481–482]

Для розкриття сутності поняття «професійна підготовка» звертаємось до словників та енциклопедій (таблиця).

Із проаналізованих визначень поняття ми помічаємо, що спільним для них є система заходів, які лежать в основі професійного навчання, що має на меті оволодіння спеціальними знаннями, вміннями та навичками, спрямованими на забезпечення успішного здійснення професійної діяльності.

Проблемі професійної підготовки майбутнього вчителя присвятила низку своїх праць Н.В. Кузьміна, яка стверджувала, що головним завданням студента в процесі теоретичного навчання є оволодіння системою знань у галузі своєї спеціальності, щоб уміти легко ними оперувати, логічно й послідовно викладати науковий матеріал. Але в студентів спостерігається певна суперечність між набутими теоретичними знаннями та застосуванням їх у практичній діяльності. Це свідчить про відсутність особливих умов, певних педагогічних умінь, початок формування яких закладається саме під час навчання майбутнього вчителя у вищому педагогічному закладі. «Професіоналізм у педагогічній діяльності проявляється в умінні розв'язувати практичні педагогічні завдання, спираючись на педагогічну теорію» [3, с. 44].

Серед сучасних українських досліджень вагомим внеском у розвиток педагогічної думки щодо проблеми професійної підготовки вчителя до роботи з батьками є роботи Н.А. Бугаєць, О.А. Буздуган, Т.І. Шанскова.

Традиційна підготовка майбутніх учителів початкових класів до роботи з батьками учнів, на думку Т.І. Шанскової, не є достатньою в реалізації соціально орієнтованого напрямку, тобто вона не відповідає в повному обсязі запитам суспільства щодо соціально-педагогічної діяльності, які визначаються відповідно до вимог державних документів щодо сім'ї, дитинства, підготовки майбутніх учителів, і здійснюється без застосування соціально-педагогічної технології щодо підвищення ефективності цього виду діяльності. Тому вчена подає таке визначення соціально-орієнтованої підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з батьками, яке розуміється як процес формування ціле-мотиваційної сфери студентів, озброєння їх відповідними соціально-педагогічними знаннями, вміннями з метою оволодіння ними способами взаємодії та соціального впливу на батьків і засобами соціально-педагогічної підтримки сімей різних типів, спрямованих на підвищення якості сімейного виховання [6, с. 16].

У дослідженні Н.А. Бугаєць професійно-педагогічну підготовку вчителя до ро-

боти із сім'єю учня визначає як підсистему професійної підготовки вчителя в навчально-виховному процесі вищого педагогічного навчального закладу, яка складається із взаємопов'язаних і взаємодіючих компонентів, що забезпечують готовність студента до роботи з батьками учнів, уважаючи головною метою підготовки студента для роботи з сім'єю учня – забезпечення його готовності до реалізації функцій учителя у взаємодії із сім'єю: виховної, розвивальної, мобілізаційної, прогностичної, організаторської, комунікативної, профілактичної, контрольної, захисної, корекційної (соціально-терапевтичної). Серед умов успішного використання особистісно-орієнтованої технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів до роботи із сім'єю учня визначається спеціальна підготовка викладачів до варіативного навчання, забезпечення студентів відповідно до програми підготовки посібниками, методичним і роздатковим матеріалом, спеціальна підготовка студентів до підсумкового контролю [1, с. 163–164].

У дослідженні О.А. Буздуган розглядає такі поняття, як професійна підготовка педагогів, підготовка майбутніх учителів початкових класів до педагогічної взаємодії з батьками учнів, а також визначає педагогічні умови щодо підготовки майбутніх учителів у цьому напрямі. Так, професійну підготовку майбутніх педагогів науковець розуміє як багатокomпонентний особистісно та професійно значимий процес, що сприяє формуванню стійкого інтересу до обраної професійної діяльності, професійної компетентності педагога, індивідуального стилю професійної діяльності, прагнення до самостійного освоєння нових педагогічних теорій і методик, схильності до самовдосконалення [2, с. 37]. Під поняттям підготовки майбутніх учителів початкових класів до педагогічної взаємодії з батьками учнів розуміється цілісний процес формування позитивної гуманістичної спрямованості професійної діяльності, накопичення спеціальних знань, умінь і навичок, а також оволодіння практичним досвідом роботи в цьому напрямі [2, с. 72].

Учена визначає такі педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до педагогічної взаємодії з батьками учнів: забезпечення позитивної мотивації майбутніх учителів початкових класів до педагогічної взаємодії з батьками учнів; інтегрування навчальних дисциплін у фаховій підготовці майбутнього вчителя початкових класів до роботи з батьками учнів; використання потенціалу педагогічної практики, навчальної й самостійної роботи

студентів у педагогічній взаємодії з батьками учнів [2, с. 172].

На основі проведеного аналізу вважаємо, що підготовка майбутніх учителів початкових класів до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей являє собою цілісний, складний багатокомпонентний процес оволодіння студентами спеціальними знаннями, уміннями, навичками, практичним досвідом щодо роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей.

У більшості сучасних досліджень під час вивчення проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів важливою характеристикою підготовки вважають саме готовність до професійної діяльності. Зокрема, наявні дослідження, які розкривають проблеми готовності до педагогічної діяльності (А.Г. Ахтарієва, Т.В. Іванова, Л.З. Кондибіна, А.Т. Ліненко, О.М. Піддубна, О.С. Тарнавська), питання психологічної готовності (В.Й. Бочелюк, А.В. Кірейчев, В.О. Моляко, І.М. Чорна, О.М. Хлівна), проблеми професійної готовності педагога (В.П. Бездухов, К.М. Дурай-Новакова, Н.С. Казьмірук, Р.М. Мойсеєнко) та ін.

Оскільки більшість учених дотримується думки, що результатом професійної підготовки та умовою успішної професійної діяльності майбутніх педагогів є їх готовність до професійної діяльності, тому ми в дослідженні розглядаємо готовність майбутнього вчителя початкової школи до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей як результат професійної підготовки вчителя початкової школи до роботи.

На основі аналізу ми виокремлюємо поняття готовності майбутнього вчителя початкової школи до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей і розглядаємо його як якісну інтегральну характеристику особистості майбутнього вчителя, зумовлену теоретичними знаннями та професійними практичними уміннями й навичками, а також розвиненими особистісними якостями, що впливають на ре-

зультативність роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей.

Висновки. Із вищезазначеного ми робимо висновок, що підготовка майбутніх учителів початкових класів до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей є складним, цілісним, багатокомпонентним процесом оволодіння студентами спеціальними знаннями, уміннями, навичками, набуття практичного досвіду щодо роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей, а готовність майбутнього вчителя початкової школи до роботи з батьками молодших школярів із неповних сімей, у свою чергу, являє собою інтегральну характеристику, яка включає теоретичні знання, практичні навички та вміння, особистісні якості педагога.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бугасць Н.А. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів до роботи з сім'єю учня: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Н.А. Бугасць; Харків. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х.: Б.в., 2002.
2. Буздуган О.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до педагогічної взаємодії з батьками учнів: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / О.А. Буздуган; Держ. заклад «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – Одеса: Б.в., 2013.
3. Дубасенюк О.А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: [монографія] / О.А. Дубасенюк, Т.В. Семенюк, О.С. Антонова. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. – 193 с.
4. Педагогика: Большая современная энциклопедия / сост. Е.С. Рапацевич. – Мн.: Соврем. слово, 2005. – 720 с.
5. Хомич Л.О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів: автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.04 / Л.О. Хомич; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 1999. – 38 с.
6. Шанскова Т.І. Соціально орієнтована підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи з батьками: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Т.І. Шанскова; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2002. – 22 с.
7. Энциклопедия профессионального образования: в 3 т. / под ред. С.Я. Батышева. – М.: АПО, 1998.